

Stad aan 't Haringvliet en de Overkanters:

een modern sprookje over onbevangen ontmoeten.

AUTEURS

**Bobby Groenewoud
&
Mara Hoogveld**

INZENDING P&P '23

Stad aan 't Haringvliet en de Overkanters: een modern sprookje over onbevangen ontmoeten.

“Lang, lang geleden werd de Dorpsraad van Stad aan 't Haringvliet bijeen geroepen. Stad aan 't Haringvliet, een rustig dorp op het enige schiereiland dat Zuid-Holland rijk is en om die reden regelmatig onterecht gezien als een deel van Zeeland.

In Stad waren de mensen hun tijd ver vooruit. Waar de rest van de Nederland nog aan het vechten was tegen de windmolens, werkten de vijftienhonderd eilanders stug door aan hun duurzame toekomst. Onverschrokken bouwden zij windmolen na windmolen, zonnepark na zonnepark.

Het dorp wilde meer: een nog duurzamere, betere toekomst voor hun kleine eilanders. Maar hoe? Er werd al meer groene stroom opgewekt dan het eiland kon gebruiken. De dorpsraad onderzocht, discussieerde en de voorzitter nam met zijn hamer het besluit: Stad gaat van het Aardgas af!

Jaar na jaar werkten de eilanders aan hun plan. Aan de tafels techniek, financiën, meekoppelkansen en communicatie werd hun droom steeds meer werkelijkheid. Zo werden de eilanders Tafelaars en wisten zij anderen aan zich te binden. Velen begonnen met hen te dromen en met hen samen te werken. Zo brachten ze hun droom steeds dichterbij.

Maar zoals dat gaat, ook dit succes had een keerzijde. Het werk groeide de Tafelaars boven het hoofd. Tegenstanders werden Tegengassers en stonden op. Chaos dreigde. Dit ging zo niet langer: er was versterking nodig.

De hulp waar de Tafelaars om vroegen kwam snel en van de Overkant, de andere kant van de rivier. De Overkanters kwamen in volle vaart over de Haringvlietbrug gesnel, met hun bulderende lach en hart op de tong. ‘Ik ben de nieuwe burgemeester’, zei de een. ‘Jullie plek aan tafel is voor mij’, zei de ander. De Overkanters betrokken het huis op de heuvel, noemden het een inspiratiehuis en gingen voortvarend aan de slag. Verbouwereerd sloegen de Tafelaars dit alles gade en vroegen zich af of ze werkelijk hadden gekregen waar ze om wensten?”

Die Overkanters, dat zijn wij: omgevingsmanagers Bobby Groenewoud en Mara Hoogveld van De Omgevingsmanager. Ruim een jaar geleden zijn wij in verschillende rollen gestart bij het Project Stad Aardgasvrij. Bobby als omgevingsmanager, het centrale aanspreekpunt voor inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. Bobby werd geïntroduceerd als hét gezicht van het project, als ware hij 'de nieuwe burgemeester'. Mara werd de participatiebegeleider van de Tafelaars, vertegenwoordigde hun stem in de inmiddels groots opgetuigde projectorganisatie. Zo 'nam zij de plek van de Tafelaars in' in het project, in regieteams en zat zij naast hen in stuurgroepen.

Overigens, wij leerden snel dat alle mensen die niet in Stad geboren zijn, Overkanters zijn en blijven. Zelfs als je er (waargebeurd) al 90 jaar woont.

Dit is een waargebeurd sprookje. Project Stad Aardgasvrij is gestart op initiatief van een inwoners van Stad aan 't Haringvliet. Met partners maakten zij een plan voor een aardgasvrij Stad aan 't Haringvliet met een collectieve overstap op groene waterstof of een eigen individuele aardgasvrije oplossing. Uniek in Europa (en ver daarbuiten) en innovatief: grootse plannen in een klein dorp. Sinds 2017 werken bewoners en partners als de gemeente Goeree-Overflakkee, de ministeries EZK en BZK en Stedin samen aan deze ambities.

In september 2022 was 'Stad aan 't Haringvliet aardgasvrij' verder weg dan ooit.. Beloftes werden niet nagekomen, vertrouwen werd geschaad. Kritische en stevige gesprekken tussen de partijen volgden. Er verscheen een documentaire van Tegengassers en uiteindelijk ging zelfs het verhaal rond dat het project een stille dood was gestorven. Een absoluut dieptepunt, totdat de wal het schip keerde. Na deze escalatie werd de nieuwe projectorganisatie in de zomer van 2022 opgetuigd en kwamen de Overkanters te hulp, waaronder wij.

Hoe is deze vertrouwensbreuk hersteld? Simpel gezegd: door hier met alle projectteamleden heel hard aan te werken. Eerlijk gezegd: dit was soms best taai. Want 'vertrouwen komt te voet en gaat te paard'. Misverstanden en escalaties (tot en met bestuurders) liggen op de loer. Korte en open communicatielijnen zijn de sleutels om dit te voorkomen en vooral ook: blijf luisteren, luisteren en nog eens luisteren. Neem elkaar in vertrouwen, ook als het spannend is: vertrouwen geven is vertrouwen krijgen. Tot slot, maar niet in de laatste plaats, zijn er samen met de initiatiefnemers 8 beloftes aan Stad aan 't Haringvliet uitgewerkt waar alle partners zich aan hebben gecommitteerd. Deze beloftes zijn keihard: wordt er niet aan voldaan dan stopt het project. Hiermee hebben bewoners de garantie dat hun belangen zijn geborgd. Zoals: de overstap naar waterstof is veilig, betaalbaar en het project gaat alleen door als er voldoende draagvlak voor is.

‘Voldoende draagvlak’, daar kwamen wij als omgevingsmanagers in beeld. Hoe ben je een goede omgevingsmanager als Overkanter in een klein en hecht dorp? Want niet alleen wij omgevingsmanagers maken stakeholderanalyses en plaatsen mensen functioneel – zo vinden wij zelf – in hokjes. Mensen doen dat omgekeerd dat evengoed bij ons. Zo vond men dat petje en de gypies van Bobby eerst wat bijzonder. Ook aan Mara moest men wennen: ‘Haar kritische vragen hebben er verschillende keren voor gezorgd dat ze met projectteamleden botste’.

We hebben verbinding gemaakt door te integreren, de sterke sociale cohesie van de gemeenschap te omarmen. Door met iedereen (maar dan ook echt iedereen) kennis te maken. Zoveel mogelijk in Stad aanwezig zijn: op het schoolplein, bij de kerk, in het inspiratiehuis, tijdens het senioren koffiemoment in het buurthuis, op informatieavonden, et cetera. Bobby is langs alle deuren gegaan, week na week, straat na straat. Het merendeel van de bewoners bleek dit enorm te waarderen, hij werd gastvrij ontvangen. Bijzondere ontmoetingen en zelf spontane lunches volgden.

Wij hebben geluisterd en zo een brug gevormd tussen de bewoners en het project. Hun signalen direct doorgegeven. Daarmee hielden zij invloed op de ontwikkelingen in het project en hun eigen dorp. Wij hebben geprobeerd hun klantcontactcentrum, woordvoerder en belangbehartiger ineen te zijn. Natuurlijk niet eigenstandig, maar samen met alle andere partners in het project.

Maar met name de Tafelaars hielden een belangrijke rol in het omgevingsmanagement: als directe link met de inwoners van Stad. Zij spreken elkaar bij de voetbalvereniging, op verjaardagen, tijdens het uitlaten van de hond, enzovoorts.

In contact met alle inwoners van Stad. Het afgelopen jaar was het doel om zoveel mogelijk bewoners te spreken en hen zo goed mogelijk te informeren. Want deze zomer werd het hele dorp opgeroepen voor een draagvlakmeting. Waarbij de vraag was: Stemt u voor een aardgasvrij Stad aan ’t Haringvliet? Om zo te toetsen of er voldaan wordt aan de belofte ‘Voldoende draagvlak’. De vooraf vastgestelde norm hiervoor was 70% ja-stemmen. Waarbij, een niet-stem een tegenstem was.

Een van de belangrijkste een-op-een-momenten was de zogeheten schouw die aan alle bewoners van Stad aan ’t Haringvliet is aangeboden. Dorpsbewoners, waaronder een aantal van de Tafelaars, hebben op verzoek elke woning geschouwd en op basis daarvan in een rapport de kosten (geheel gedekt door middel van subsidies) en noodzakelijke aanpassingen op een rij gezet.

Met succes: voor de draagvlakmeting was er met het merendeel van alle inwoners contact geweest, en het merendeel gaf aan voor een aardgasvrij Stad aan ’t Haringvliet te zijn.

En toen, op de valreep, ging het toch nog bijna mis.. In de eerste weken van de draagvlakmeting schoot het eigenlijk niet zo op met het stemmen. We wisten niet wat we moesten verwachten (want uniek project), maar toch viel de opkomst tegen. De spanning steeg, lichte paniek brak uit en steeds scherpere berichten werden onderling verstuurd. In de laatste week is alles op alles gezet om met zoveel mogelijk bewoners contact te hebben. Hoe? Op advies van de Tafelaars werden de Fanfare, ijskarren, springkussens en zelfs de stadsomroeper (inclusief megafoon) van stal gehaald. 'Herrie maken', was het advies van de Tafelaars. 'Misschien wat veel van het goede?', zeiden wij. 'Als het mijn dorp was, zou ik een week weggaan', dachten wij.. Het werd een groot succes!

Omgevingsmanagement is vooral goed luisteren. Aan signalen, soms ogenschijnlijk – voor ons – onbelangrijk, de juiste waarde toekennen omdat de bewoners aangeven dat het belangrijk is. Het bedenken van ideeën voor een maximaal draagvlak aan de bewoners overlaten. Dingen doen die je niet direct een goed idee lijken, maar aangedragen worden door de grootste experts: de belanghebbenden zelf. Soms lastig als je werkt vanuit een vooraf bedachte 'strategie'.

Eind goed al goed? Ja, natuurlijk! Zoals voor alle moderne sprookjes geldt. De opkomst voor de draagvlakmeting was uitzonderlijk hoog 84%! En het draagvlak voor de plannen bleek groot: 77,6% van de inwoners stemde voor, 6,4% tegen en 15,2% niet. Waarbij, een niet-stem een tegenstem was.

Op zichzelf al een bijzonder resultaat als je bedenkt dat (mogelijke) tegenstanders letterlijk niets hoefden te doen, want niet stemmen was tegen stemmen. Dit in de wetenschap dat het vertrouwen in de overheden (belangrijke partners in dit project) in Nederland een historisch dieptepunt heeft bereikt.

We hebben met elkaar het vertrouwen in het project herwonnen. En op vrijdag 30 juni 2023 vierden wij dit geweldig mooie succes in buurthuis 't Trefpunt. Zoals RTL Nieuws kopte: Stad aan 't Haringvliet wil helemaal van het gas af. En de eerder genoemde Tegengassers? Met hen is veelvuldig contact geweest en ook zij zijn in de meeste gevallen inmiddels voorstanders van het project.

De ware sleutel tot het succes van Stad aan 't Haringvliet aardgasvrij is niet de innovatieve, technische oplossing waarbij groene waterstof de collectieve verwarmingsbron wordt voor het dorp, uniek in Europa en ver daarbuiten. Het succes van het project Stad Aardgasvrij is dat het een inwonersinitiatief is gebleven en tot op de dag van vandaag gedragen wordt door bewoners. Met een directe stem in het ontwikkelen van de plannen, niet zoals gebruikelijk via de gemeente (of een andere overheid) in een ondoorzichtig participatieproces. De bewoners zitten maandelijks aan de tafel met de bestuurders, hun stem wordt daadwerkelijk gehoord. En wij Overkanters? Wij doen ons best om alle partijen met elkaar te verbinden.

Bobby Groenewoud & Mara Hoogveld
De Omgevingsmanager